

ST.

8. JULI 1948
60. ÅRGANG
NUMMER 27-28

FRAM KRISTMENN FRAM

OLAV

INNHOLDSFORTEGNELSE:

MONOPOLISERING AV SYKEHUSDRIFTEN? - SOL-SOMMER-SØNDAG - KIRKEN OG GOTTWALDREGIMET - KIRKEKAMPEN I POLEN - STIKLESTADFERDEN - AKADEMIKERSTEVNET - LIVETS UKRENKELIGHET OG DØDSSTRAFFEN - KORSTOG MOT DE RØDE - PERSONALIA

MONPOLISERING AV SYKEHUSDRIFTEN?

Et apropos til en uttalelse.¹

Det er en kjent sak at de private sykehus utover landet i de senere år økonomisk har arbeidet under stadig vanskeligere forhold. Allerede før krigen kunne en merke at sosialistene her hjemme i sin helsepolitikk styrte mot monopolisering av sykehusdriften. De private sykehus var en torn i øyet på de menn som skulle trekke opp linjene for et samorganisert statsdrevet sykehusvesen. Sosialistene sto neppe alene med dette syn på spørsmålet. Der var læger som mente at private sykehus ikke lenger kunne regnes som tilfredsstillende.

Ettersom arbeiderpartiets vidtgående sosialiseringsprogram åpenbarte seg mer og mer i dets gjerninger og sosialpolitikeren dr. Karl Evang ble medisinaldirektør — rikets høyeste instans for sykehussaker, bare underordnet sosialdepartementet — måtte en være forberedt på en fortgang i utviklingen mot statsmonopolisert sykehusdrift.

Skal en se statsfilosofisk på det, kan det ikke nektes at helsepolitikken som den nå føres her i landet, teoretisk er løftet opp til et plan som stiler mot det ideale. Det er unektelig et vakkert bilde en får av en stat som vil påta seg det fulle og hele ansvar for å bekjempe og mildne borgernes fysiske onder og fremme folkehelsen.

Dersom det virkelig var slik at staten *sto rustet* til alle de oppgaver som her foreligger, kunne en til nød si: vent og se. Men det er evident at så langt er iallfall ikke Norge kommet. Der er i dag en skrikende mangel på sykesenger utover landet.

Men til dette kommer et spørsmål som ikke bare i forbigående, men prinsipielt må tas hensyn til. Er det sagt at folkehelsen, om nå staten maktet å påta seg både det helbredende og forebyggende apparat som skal til, *dypest sett* er trygget ved en slik monopolisering? Eller spørsmålet stilt således: Har staten rett til å ensrette syke- og sunnheitsvesenet slik at det rent medisinske blir det enerådende kriterium? Spiller ikke her også det moralske og religiøse syn inn? Og om det materialistiske syn på menneskelivet med det dermed sammenhengende syn på enkelte sider av terapien hevder sin rett, skal ikke et divergerende syn på menneskelivet også med samme rett få øve den terapi det mener er det eneste moralsk riktige? Og borgernes rett til å velge læge, sykehus og behandling når de to syn kolliderer, skulle følge av seg selv.

Vi vil her understreke at vi i alle tilfelle regner med autorisert læge med kompetente sykepleiersker og med sykehus stilt under helsedirektørens *tilsyn* eller overoppsyn. Statens rett og plikt til etter evne å påse at alle sykehus *medisinsk sett* fyller kravene vil vel ingen bestride. Men i avgjørelsen av det medisinske *anvendelige* likeoverfor det moralsk-religiøst forsvarlige, er ikke staten, men den *opplyste samvittighet* hos alle som berøres av sykdomstilfellet, øverste instans. Alene av denne grunn trer behovet for og kravet om de private sykehus fram, med sin beste garanti og støtte i det private initiativ, og med de demokratiske prinsippers fulle velsignelse.

Vi vil også understreke at mest mulig koordinasjon må til, slik at et privat sykehus kan utfylle, komplettere, spesialisere etter det felles behov.

Men det som står på spill, skal monopoliserings-

¹ Det henvises til artikkelen side 169.

VÅRE KIRKER på søn- og helligdager

KUNNGJØRINGER:

OSLO

St. Olavs kirke, Akersvegen 1.

*Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61
(Prestegrd. og Biskopen 42 52 87).*

Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.15: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høgmesse m. preken.
Kl. 19: Aftengudstjeneste.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.

Fransiskanerne, tlf. 68 08 68.

Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.
Kl. 17: Aftengudstjeneste.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.

Domnikanerne, tlf. 44 23 24.

Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.
Kl. 18: Kompletorium.

Jesu Hjerte kapell, Nyv. 17, Stabekk.

Soknepresten, tlf. 53 77 55.

Kl. 9.05: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 17.45: Aftengudstjeneste.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.

Prestegården, tlf. 37 45 90.

Kl. 7: Høgmesse. Kl. 17: Aft.gudstj.

Vår Frue Villas kapell, Montebello, Smestad.

Prestegården, tlf. 55 81 21.

Kl. 8.30: Høgm. Kl. 16.30: Aft.gudstj.

ARENDAL:

St. Franciskus kirke, Tyholmen.

Soknepresten, tlf. 2209.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høgmesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.

Soknepresten, tlf. 15 410.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelens gt. 1.

Soknepresten, tlf. 2019.

Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.

Soknepresten, tlf. 1438.

Kl. 8.15: Ottemesse. Kl. 10.30: Høgm.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1

Soknepresten, tlf. 1168.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 19: Aftengudstjeneste.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torvg. 113.

Soknepresten, tlf. 1751.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 18: Aftengudstjeneste.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt.

Soknepresten, tlf. 3195.

Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.
Kl. 18: Aftengudstjeneste.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.

Soknepresten, tlf. 266.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.

Soknepresten, tlf. 4225.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.

Soknepresten, tlf. 644.

Kl. ¼ 8: Fromesse. Kl. ¼ 11: Høgmesse.
Aftengudstjenesten bortfaller.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.

Soknepresten, tlf. 25 534.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Aftengudstjeneste.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.

Presteboligen, tlf. 9028.

Kl. 9.30: Høgmesse. Aftengudstj.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell.

Soknepresten, tlf. 2238.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

Abonnement på St. Olav kan også tegnes som gaveabonnement.

Mange vil sikkert abonnere på St. Olav. Men kanskje har de ikke tenkt på det? Kanskje har de ikke råd? Kanskje bor de i utlandet? Kanskje kan de ikke ordne det selv?

DU kan hjelpe! Vi har innrettet oss med gavekort (se siste side!). Det foregår slik:

1. Send inn kr. 10.00 til eksp. I retur får du et gavekort.
2. Send det til en eller flere du vet vil sette pris på det.
3. La mottageren helst få vite hvem som gir.
4. La eksp. få vite navn og adr. til mottageren.

Abonnement pr. år kr. 10.00, pr. halvår kr. 5.00, pr. kvartal kr. 2.50. — Til utlandet kr. 12.50 pr. år.

Klipp ut!

BESTILLINGSSEDDEL

Nye abonnenter på St. Olav

1. (navn) kr.
(adr.)
2. (navn) kr.
(adr.)
3. (navn) kr.
(adr.)

- a) Jeg betaler selv mitt abonnement.
- b) Abonnementene er en gave fra undertegnede og gjelder for 1948..... inntil det oppsies.
- c) Gavekort ønskes sendt.

(Stryk det som ikke passer.)

Min egen kontingent for 19.....

kr.

Tilsammen kr.

Beløpet følger i bankobrev — pr. post-anvisning.

(Stryk det som ikke passer.)

(Navn:)

(adr.:.)

Til: St. Olavs Ekspedisjon, Akersveien 5, Oslo, eller ved landets postkontorer.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 11. JULI: 8. sønd. etter pinse. Ep. Rom. 8, 12—17. Ev. Luk. 16, 1—9.
Mandag: Johannes Gualbertus, abbed. *Tirsdag:* Anaklet, pave og mart. *Onsdag:* Bonaventura, bisk., bekj., kirkelærer. *Torsdag:* Henrik, bekj.; Svithun, bisk. (vernehelgen for Stavanger by). *Fredag:* Vår Frue av Karmel. *Lørdag:* Aleksius, bekj.

SØNDAG 18. JULI: 9. sønd. etter pinse. Ep. I. Kor. 10, 6—13. Ev. Luk. 19, 41—47. *Mandag:* Vincens av Paul, bekj. *Tirsdag:* Hieronymus Æmilianus, bekj. *Onsdag:* Praxedis, jomfru. *Torsdag:* Maria Magdalena, den botferdige. *Fredag:* Apollinaris, bisk. *Lørdag:* Vigilien til apostl. Jakobs fest; Kristina, jomfru, mart.

SØNDAG 25. JULI: 10. sønd. etter pinse. Apostl. Jakobs fest. Ep. I. Kor. 4, 9—15. Ev. Mat. 20, 20—23. *Mandag:* Anna, Jomfruens mor. *Tirsdag:* Pantaleon, mart. *Onsdag:* Nazarius og Celsus, mart. *Torsdag:* Olav, konge og mart., Norges nasjonalhelgen. *Fredag:* 2. d. i Olavsoktaven. *Lørdag:* Ignatius av Loyola, bekj.

SØNDAG 1. AUGUST: Feiring av Olavsfesten.

ST. OLAV

KATOLSK UKEBLAD

Redaktør:

Dr. theol. I. Hansteen Knudsen.

Telefon 42 37 43. Akersv. 5, Oslo.

Redaksjon og ekspedisjon: Akersv. 5 I.

Telefon 42 37 43.

St. Olavs eksp. og forlag: 9.30—16,

unntatt onsdag. Lørdag: 9.30—13.

Utbetalinger kun tirsdag kl. 13—14.

Abonnementpris: Kr. 2.50 pr. kvartal,

for utlandet + avisporto.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen og

på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen

fredag aften.

SOMMER — SOL — SØNDAG

En preken ved St. Hans-fest.

Holdt i Porsgrunn.

Det er ikke vår oppgave å komme med ferieplaner eller forslag, men vel er det vår oppgave å peke på de muligheter og på de farer sommer og ferie medfører for vårt kristenliv. Vi kan si det annerledes: hvordan vi — som katolikker — ikke bare skal komme helskinnet gjennom sommeren, men helst også skal samle litt, skal oppmagasinere litt kraft og litt styrke og litt idealisme for det som ikke blir brunt i sol og varme og sjøluft: nemlig vår sjel. — Altså noe om søndag og om messen.

1. **Guds og Kirkens bud.** Hvordan lyder det 3. Guds bud? «Kom i hug at du helligholder Herrens dag.» Da Gud den gang på Sinai kunngjorde sin lov, først da han talte i lyn og torden, og senere da han med usynlig hånd nedskrev sine bud på de to stentavler, hvordan talte han da? Hvordan skrev han da? Anga han en bestemt tid da hans bud skulle gjelde, mens vi utenfor den tiden ikke skulle være bundet av den? Var det slik kanskje han skrev:

«Du skal ikke slå i hjel . . . men i sommermånedene får du lov?

Du skal ikke bryte ekteskapet . . . men i ferien gjelder det ikke?

Du skal ikke stjele . . . Men etter St. Hans er det ikke så nøye?

Du skal hedre din far og din mor . . . men når du har fri fra skolen, behøves det ikke?

Bare å formulere disse spørsmål, og stille dem slik som vi gjorde, er nok til at vi alle er enige om svarene. Men var det virkelig da til det ene budet: Kom i hug at du helligholder Herrens dag, at han tilføyde: Men i sommermånedene behøves det ikke? Men i ferien bortfaller det? Men etter St. Hans er det ikke så nøye? Men når du har fri fra skolen, da kan du få slippe?

Gud ga sine bud for menneskene den gang, og for menneskene som lever nå. Han ga sine bud til hver eneste en: til enhver tid, på ethvert sted.

planen — og det later til å være en plan — gjennomføres, er det *herlige frie initiativ* som springer ut av trangten til å gjøre mer enn den jevnt utmålte samfunns- og borgerplikt: *kallet* til sykegjerningen, det være som læge, sykepleierske eller *medinteressert* på etisk, religiøs og kulturelt grunnlag. Skal den store skare av våre fortreffelige sykepleiersker, — det gjelder Røde Kors-søstre like meget som diakonnissene og våre katolske søstre (nonner) — som har valt sykepleien først og fremst ut fra kallet til å øve godt mot sine medmennesker og ofre seg langt utover det plikten tilsier dem: skal denne store skare av edle kvinner settes inn som dag- eller skiftarbeidere i en fabrikk, da har vårt samfunn tapt noe av det vakreste vi eier. En må nemlig være klar over at utviklingen av i dag kan føre dit. Vi håper vi tar feil. Men den sosialpolitiske iver kan når som helst rive dyre verdier ned dersom systematiseringen legger sin klamme hånd over alt det menneskelige. Det er ikke til å komme forbi at for den sanne sykepleierske såvel for en lang rekke slags pasienter må

Til enhver tid: Også for sommermånedene, og for ferien, og for etter St. Hans.

På ethvert sted: Hvor vi så enn er: hjemme, på reise, på fjellet, på tur, hos fremmede eller familie.

Og hans bud om søndagen lyder: «Kom i hug at du helligholder Herrens dag.» — «Helligholder»: Å holde den dagen hellig, å *hellige* den, — behøver vi å si det? Det er *ikke* det samme som å hvile seg, å dra seg hele dagen, om det er hjemme, eller på en fjellknaus ved vannet eller i skogen.

På Herrens dag skal arbeidet hvile. Ja, men hvorfor? For å få fred, for å få tid til ham, til Herren.

Arbeidet hviler for at vi skal ha tid til å være opptatt med ham, til å tenke på ham, og på vår egen evige framtid som vi må sikre mens vi er her nede.

Kirken veileder oss: «Når du med andakt tar del i Kristi offer, den hellige messe, da kan du trygt si at du har oppfylt kravet Gud stiller med hensyn til *sin* dag.» Og klok ved århundrelang erfaring gjorde Kirken det til en plikt for hver som kan. «På søn- og helligdager skal du med andakt overvære den hellige messe.»

2. **Den som ikke kan.** Men hvis man nå ikke kan . . . ærlig, uten unnskyldninger man vet ikke gjelder, eller som man i det minste er nokså meget i tvil om?

Hvis man ikke kan — ingen kirke å nå den søndagen — faller da hele budet om Herrens dag bort?

«Kom i hug at du helligholder Herrens dag.» Det gjelder *langt* fra en kirke like så godt som *nær* ved den. Vi nevnte den som ikke kan. *Det* gjelder *Kirkens* bud om å overvære den hellige messe! Men selv om det er umulig, står Guds bud om å helligholde hans dag fremdeles ved makt. Hvordan skal det så oppfylles?

Det kan variere meget etter personlige forhold og omstendigheter. Her ser man at Kirkens bud om søndagsmessen til syvende og sist er meget praktisk, det er greit å ha noe bestemt å holde seg til. Å helligholde søndagen

den utvidede organiserte arbeidsplan mange ganger bety redusert service. En pasient kan i den grad bli avhengig av sin pleierske i sine tunge stunder, at vaktskiftet på klokkeslettet kan bli skjebnesvangert. Like tungt kan være for pleiersken å forlate sin pasient for å overlate plassen til en annen som just har stemplet inn for dagen eller natten. System må der være, men *ikke bare system*.

Det er med dette ikke sagt at sykehustjenesten er stivnet i den grad til som her er antydnet. Men for vi vet ord av det, står man der. Og alle har tapt på det: pasient, sykepleier, læge, hospital, men aller mest samfunnet. Staten er et kaldt begrep. Samfunnet som staten skal verne om er en levende realitet. Det er mulig at staten kan nå grenseløst langt som dikterende og kontrollerende organ. Men fri og bevare oss for et folkesamfunn som skal funksjonere som et kjempeapparat der hver sosial livsyttring skal være diktert, registrert, kontrollert, vurdert og *kalkulert* av en monstruøs statshjerne.

I. H. K.

Livets ukrenkelighet og dødsstraff

Det er blitt talt og skrevet meget om dette emne. En har diskutert disse ting i kringkastingen og Stortinget. Dødsstraffen har sine motstandere og forsvarere. Dens motstandere forsvarer med hellig energi respekten for livets ukrenkelighet. Dens forsvarere sier at staten har rett til å dømme andre til døden, dersom det er nødvendig for statens rettssikkerhet. Både dødsstraffens motstandere og forsvarere forfekter sin mening. Tilsynelatende har de gode beviser for sin påstand. Hvem av dem har rett? Der er utvilsomt oppstått mange misforståelser om disse ting, og så vidt kan sees bundet de fleste i at en ikke har gjort en tydelig forskjell 1) mellom menneskets direkte og indirekte rett til livet og den legemlige integritet — ukrenkelighet og 2) mellom statens prinsipielle rett til å felle dødsdom og den praktiske håndheving av den.

1) Retten til livet og den legemlige integritet.

Som fornuftsvesener har mennesket uten tvil direkte rett til livet og den legemlige integritet. Det er noe som utelukkende tilhører det. Det vil ikke si at vi selv vilkårlig kan disponere over vårt liv eller legemet vårt. Som skapninger har vi moralske forpliktelser overfor Skaperen som har et absolutt herredømme over alle skapninger. Våre forpliktelser overfor Ham er basert på vår absolutte avhengighet og totale underdanighet. Men dermed blir ikke de rettigheter innskrenket som vi kan gjøre krav på overfor andre. Overfor dem har vi rett til livet og den legemlige integritet som på ingen måte direkte er innskrenket av andre menneskers rettigheter. Vi har en umiddelbar rett til disse goder og behøver ikke på noen måte å erverve dem av andre. De står direkte og utelukkende til vår rådighet. Andre har ikke noen som helst rett til disse våre goder, er ikke berettiget til på eget initiativ, egenmektig, å råde over dem som noe som tilhører dem. Så lenge vi er menneskelige individer,

dvs. menneskelige personer med en egen individuell bestemmelse, beholder vi alltid denne retten til å eie livet og den legemlige integritet. Den kan ikke engang på noen som helst måte direkte begrenses ved andres rettigheter, altså heller ikke ut fra samfunnets eller statens rettigheter. Det ville ikke bare være et inngrep i eiendomsretten, men i personretten, en urett i ordets sanne mening.

Likevel er livet og den legemlige integritet ikke absolutt ukrenkelige goder. Ved vår atferd kommer vi i berøring med andre mennesker som også har sine rettigheter. Derfor kan vår rett til livet og den legemlige integritet begrenses indirekte, nemlig når vår atferd egenmektig krenker andres rettigheter. Krenker vi andres rettigheter, har disse andre rett til å forsvare seg, i nødsfall ramme vårt liv. Dette er ikke det samme som en egenmektig disponering over en annens liv eller legemlige integritet.

2) Statens prinsipielle rett til å felle dødsdom og den praktiske håndheving av den.

På samme måte er det heller ikke en indirekte, egenmektig krenking av disse goder når staten finner å måtte berøve sine undersåtter livet eller den legemlige integritet som straff for et frivillig begått inngrep i rettsordenen. Det er forbryteren selv som har ansvaret for sine gjerninger og derfor frivillig råder over de handlinger som kan medføre dødsstraff eller legemsstraff. Men et slikt inngrep fra statens side finner sted når forbryteren allerede har forbrutt seg mot samfunnet. Dommen kan derfor ikke uten videre rettferdiggjøres på samme måte som en avverger en urett i tilfelle av lovlig selvforsvar. Grunnen til at dødsstraff fra statens side prinsipielt er tillatt, skjønt uretten allerede er begått, må søkes i det rettsgrunnlag som dette inngrep hviler på. Øvrigheten straffer

når man ikke har anledning til å overvære den hellige messe, kan som nevnt gjøres på forskjellige måter, der en selv kan velge. Men Guds bud står, og gjelder hver søndag, og en kan neppe si at en har oppfylt det budet, har etterkommet Guds krav, når ikke i hvert fall en halv time på hele dagen er blitt brukt for Gud alene, d.v.s. til bønn, betraktning eller oppbyggelig lesning. Innenfor disse rammer er friheten stor: en kan ta sin bønnebok og for seg selv lese messens bønner, en kan også ta sin rosekrans, en kan be meget annet, men noe av det må det være hvis en den søndagen ikke vil legge Guds bud på hyllen. Praktisk kan det bety at bønneboken, Deres rosekrans, eller en «Kristi Etterfølgelse» hører med til utstyret når De reiser på fjellet, på hytte eller på week-end.

Alt dette gjaldt den som ikke kan, den som på Herrens dag virkelig ikke har anledning til å ta del i det hellige offer, som Kristus ublodig gjentar på våre altre. Men mandag eller tirsdag er man kanskje i byen igjen. Den hellige messe feires hver eneste morgen. Hvorfor da ikke si til seg selv: «Søndag kunne jeg ikke, — vel, da går jeg nå i stedet?»

Vi må ikke glemme at Kristus i den hellige messe ikke ofrer seg for sin egen skyld, men for oss! Få vi på grunn av en tur, en fottur, en seiltur, en sykkeltur ikke anledning til å spise middag, så tar nok de fleste av oss det gjerne igjen når vi kommer hjem, selv om middagen er forbi for lenge siden, selv om vi absolutt ikke var uten mat hele dagen, selv om det blir middag igjen i morgen og. Skal det være annerledes med den hellige messe, kraftkilden, hvor vår sjel kan leske sin tørst og mette sin hunger?

Og er det slik at De er hjemme i Deres ferie, kunne da ikke en hverdagsmesse i ukens løp stå fast på programmet? Tid har De nå hele dagen, hele uken er for Dem. Det gjelder barn, ungdom, eldre: alle. Bruk litt av den til Deres sjel også, litt mer enn vanlig, like så godt som De gjerne tar det glasset med melk og tykk fløte som kanskje bys Dem på en bondegård, en gang De er på tur. Det er også utenom det vanlige, og De tar med glede imot!

Sommer, sol og ferie, — men glem ikke Gud! La Deres sjel også få litt mer enn vanlig!

J. Duin.

Vil staten ruinere de private sykehus?

St. Olav Klinik i Tønsberg får ikke forhøye kurpengene

Under ovenstående overskrift leser vi følgende artikkel på førstesiden i «Tønsberg Blad» av 14. juni. Vi er blitt oppfordret til å ta saken opp i vårt blad, og gjengir derfor Tønsbergbladets melding i sin helhet. Dessuten henvises til lederen «Helsemonopol?» i samme nummer.

«Søndre Høland Sykestues styre har besluttet å nekte å motta fødende og operasjonspasienter etter 1. juli, hvis ikke Prisdirektoratet går med på en forhøyelse av kurpengene. Det regnes med 14 000—15 000 kr. i underskudd med de nåværende satser, og det mener styret, at man ikke makter å bære.»

Vi kan nevne flere eksempler på at sykehus som drives privat, ikke makter å fortsette stort lenger hvis ikke myndighetenes prispolitikk forandres.

På Sanitetskvinnenes landsmøte forleden ble det opplyst at de sykestuer og sykehus som saniteten driver på forskjellige kanter av landet nu går med et årlig underskudd på over 800 000 kroner på driften, fordi myndighetene ikke tillater forhøyelse av kurpengene. Man må gå til stengning flere steder.

Her i byen har vi også et privat sykehus — og det er lett å regne ut at det arbeider under vanskelige forhold. Vi har spurt dr. Kragerud som er ansvarshavende læge ved St. Olavs Klinik, hvordan det ligger an med økonomien for hans sykehus. Dr. Kragerud uttaler:

— Med de kurpenger som Prisdirektoratet har fastsatt, kan ikke sykehuset greie seg, — og en av årsakene til dette er at penicillin, røntgen og operasjonsutgifter er inkludert i dag-

pengene. Penicillinet blir ofte dyrere pr. dag for enkelte pasienter enn dagpengene.

— De har vel truffet noen forholdsregler?

— Vi må flytte de pasienter som trenger svært dyr penicillinbehandling til Fylkessykehuset, for dette kan jo ta sine utgifter igjen på skatten. Som et eksempel på hvor dyrt det er å drive sykehus i dag, kan jeg nevne, sier dr. Kragerud, at fylkessykehuset regner med 22 kroner pr. pasient pr. døgn i driftsomkostninger, St. Olav Klinik kan ikke ta mer enn 10 kroner pr. dag.

En av følgende av denne prispolitikk er at man må frykte at vårt sykehus forfaller — vi får intet til overs til vedlikehold av anstalten.

— De har søkt om å få forhøyet kurpengene?

— I omtrent ett år har vi ligget i underhandling med prismyndighetene, men absolutt uten resultat. Det er muligens så at private sykehus ikke skal få arbeide — helsedirektør Evang uttalte da han var her nede for et par år siden at private sykehus ikke er tilfredsstillende *selv om de medisinsk sett fyller kravene.*

— Hva vil De gjøre nu?

— Det er klart at det driver mot det forhold at vi må nekte å ta imot operasjonspasienter eller særlig dyre pasienter. Fylkessykehuset har ikke plass, utstyr eller spesialister til ore-, nese- og halsbehandling, og derfor må man kunne si at St. Olavs Klinik er et nødvendig ledd i sykehusvesenet i fylket. Man kan også si det slik at her trasserer myndighetene uten tvil på at de katolske søstre arbeider uten lønn, men de må i det minste ha mat og klær, og der må sørges for deres alderdom, slutter dr. Kragerud.»

(Forts. neste side.)

i henhold til sin rett og plikt til å sørge for å opprettholde rettsordenen. Grunnen til at staten ikke skulle kunne øve inngrep i sine undersåtters liv og legemlige integritet kan bare ligge i det faktum at menneskets rett til disse goder er en personlig rett. Derfor avhenger den prinsipielle rettferdiggjørelse av dødsstraffen også utelukkende av spørsmålet om staten ved dens håndheving ikke kommer i konflikt med menneskets personlige rettigheter. Det er tydelig at det ikke er tilfelle. Håndhevingen forutsetter en frivillig overtredelse av rettsordenen. Øvrigheten overlater altså disponeringen av sine straffer til sine undersåtter og kommer derfor ikke i konflikt med prinsippet at bare vi selv har en umiddelbar rett til vårt liv og den legemlige integritet, og at andre aldri direkte kan råde over det. Derved kan dødsstraff bli direkte rettferdiggjort. På grunn av sin handlemåte er forbryteren selv moralsk ansvarlig for inngrepet. For prinsipielt å rettferdiggjøre dødsstraffen, behøver vi ikke å ha andre prinsipper enn de som også gjelder for andre straffers rettferdiggjørelse. Den eneste forskjell er at dødsstraffen er strengere enn alle andre straffer og derfor bare kan komme i betraktning ved meget alvorlige forbrytelser.

Videre må vi ikke på en eller annen måte søke den prinsipielle og primære rettferdiggjøring i «nødvendigheten av samfunnets opprettholdelse og be-

skyttelse». Nødvendigheten i seg selv er aldri et primært krav for en moralsk god eller rettferdig handlemåte. Nødvendigheten overfor det almene vel er et sekundært spørsmål som må avgjøres ved den praktiske anvendelse av dødsstraff. At staten prinsipielt har rett til å pålegge dødsstraff, vil ikke si at denne straffen alltid og overalt også faktisk er rettferdiggjort. Det sekundære spørsmål om dødsstraffen er nødvendig i samfunnets interesse, avhenger av mange andre faktorer og omstendigheter: sted, tid, omgivelser, kultur, folkets mentalitet, kriminalitet osv. Det er sikkert at nødvendigheten under visse omstendigheter kan være til stede. Men i hvert fall blir spørsmålet om nødvendigheten av dødsstraff avhengig av om den prinsipielt er berettiget. Ved den praktiske anvendelse av dødsstraff er det ikke spørsmål om det å ta liv er nødvendig eller tjenlig i samfunnets interesse, men om å drepe er på sin plass som straff for bevisst begåtte forbrytelser. Det er hevet over enhver tvil at staten ville overskride grensen for sin makt dersom den tok liv eller krenket uskyldige mennesker, selv om de objektivt kunne ha begått en gjerning som ellers ville medføre dødsstraff. Det primære krav om gjensidige rettigheter og forpliktelser mellom den enkelte og samfunnet hviler på begges natur og bestemmelse.

Sylling, juni 1948.

Leo van Eekeren, O.F.M.

Det tsjekkiske episkopat og regimet Gottwald

Rank katolsk holdning

I anledning av Clemens Gottwalds «valg» til president for den tsjekkosllovakiske republikk vil det være kjent at en takksigelsesseremoni fant sted i katedralen St. Egidius i Praha der takkehymsen «Te Deum» ble sunget. Enhver som hadde fulgt begivenhetenes gang og kjente til Kirkens velfunderte skepsis overfor Gottwald og hans «demokrati», måtte skjønne at her forelå der noe som ikke riktig stemte.

Vi mintes en leder i «Dagen» 16. april d. å. som bar overskriftens «Kirkens knøfall». Her siktes imidlertid til de lutherske kirkesamfunnenes stilling til det nye regime. En erklæring fra den lutherske kirken i Slovakia går ut på at kirken «ber om og venter støtte fra republikken og den nye regjering, så at vi hver på vårt sted og i gjensidig forståelse kan fremme lykken og velstanden i den tsjekkosllovakiske republikken, som er dyrebar for oss alle».

«Dagen» kommenterer dette slik:

«Det er ikke lett for en utenforstående å gi forklaringen på dette kirkens knøfall for den kommunistiske staten. Der er fire teologiske retninger eller tendenser i den lutherske slovakiske kirken: konfesjonalismen, liberalismen, «de politiske prestene» og en pietistisk lekmannsrørsle. Det er grunn til å tro at innflytelsen fra teologisk liberale og politiserende prester er blitt avgjørende. Bjørn Hallstrøm forteller i den første av sine interessante Tsjekkoslovakia-korrespondanser i Dagen at mange av det kommunistiske partis medlemmer tilhører den lutherske kirken i Slovakia. Det kan neppe være noen tvil om at kirkelivet er ganske sterkt kommunistisk infisert. Det forklarer at kommunistene i Tsjekkoslovakia i samme åndedrett taler om tilslutning til den dialektiske materialismen og toleranse i forholdet til kirken.

Om de to andre store kirkesamfunnene i Tsjekkoslovakia, Den romersk-katolske kirken og Den tsjekkiske nasjonale kirken (som er unitarisk) er det foreløpig ganske stille. Lederen av det kommunistiske parti i Praha uttalte til Dagens korrespondent, at en hadde hatt vansker med det katolske folkeparti, «men ledelsen er nå kommet i progressive hender». Hva det betyr er jo ikke så vanskelig å forstå.»

Der foreligger siden den gang sikkert nøyaktigere informasjoner fra Tsjekkoslovakia om alle de forskjellige kirkesamfunnenes holdning til Gottwald-regimet. I allfall er det en glede å konstatere at ovenstående korrespondanse til «Dagen» for den katolske Kirkes vedkommende blir ettertrykkelig bekreftet av en rekke dokumenter som 22. juni ble offentliggjort i det sveitsiske dagblad «La Liberté». Vi henter direkte fra bladet hva det bringer i denne forbindelse:

«St. Ojavs» redaksjon har forsøkt å forelegge dr. Krageruds uttalelse for helsedirektør Evang, men han er for tiden bortreist.

Man kan umulig slå seg til ro med en uttalelse som «at de private sykehus ikke er tilfredsstillende selv om de medisinske fyller kravene». Hvilke andre krav kan vel her siktes til enn de politiske? Og da er konsekvensene ikke bare politiske.

Red.

De offisielle lykkønskninger fra det tsjekkosllovakiske episkopat til republikkens nye president, Gottwald, og det «Te Deum» som ble sunget i katedralen Sankt Egidius i Praha i anledning av valget, er blitt påtvunget av regjeringen. Det er i denne mening en må forstå de nyheter som pressebyråene sprer.

Lykkønskingsbrevet som er undertegnet av erkebiskopen av Praha, Monsignore Joseph Beran, erkebiskopen av Olmütz, Mgr. Karel Matocha og biskopen av Banská Bystrica, Mgr. Andrej Skrabik, lyder:

Herr President.

Vi vet meget vel — og det er mange nok som minner oss om det — at vi ifølge Vår Herres ord «Gi keiseren hva keiserens er» har viktige plikter overfor staten, som De nettopp er blitt valt til president for. Vi forsikrer Dem om at vi vil oppfylle disse plikter trofast, slik som vår tro og vår samvittighet krever av oss.

På den annen side glemmer vi ikke at Vår Herres ord også har en annen del: «Gi Gud hva Guds er.» Også disse ord pålegger oss plikter som vi katolske biskoper må oppfylle trofast og fullstendig sammen med våre prester og vårt folk.

Vi håper derfor at trosfriheten som er garantert av den nye konstitusjon, vil bli respektert i sin helhet. De katolske skoler, den katolske presse og det katolske hjelpearbeid er viktige elementer i det åndelige liv. Vi regner med at disse spørsmål blir ordnet både ved lov og i praksis.

Dette er også absolutt nødvendig med hensyn til forbindelse med den Hellige Stol som vi er bundet til ved vår troskapsed. Det volder oss katolikker stor sorg når pressen kommer med urettferdige angrep på den Hellige Far. Det ville glede oss dersom dette kunne bli annerledes. Det troende folk vil ved sitt arbeid ta del i gjenreisningen og opprettholdelsen av vår økonomiske velstand. Det er alene den åpenlyst bekjente og utøvede religion som bringer lykke, så vel for folket som for staten.

Vi har trodd det var vår plikt å minne om disse kjensgjerninger ved dette høve. Vi tilføyer, herr President, i det katolske folks og presteskaps navn, våre beste ønsker for Deres arbeid til gagn og vekst for vår republikk.

Teksten av dette «lykkønskingsbrev» viser klart den virkelige situasjon og den katolske Kirkes holdning i Tsjekkoslovakia.

Søndag 20. juni 1948 ble følgende opplest i alle kirker i erkebispedømmet Praha:

I det øyeblikk vår stat har valt seg en ny sjef, er det en samvittighetsplikt for oss tydelig å formulere følgende prinsipper:

1. Kirken er ikke en institusjon som må organisere den politiske tilslutning eller motstand.

2. Kirken kan ikke forby noen å be om Guds hjelp til sin gjerning. (Dette hentyder til det «Te Deum» som ble sunget i katedralen i Praha på uttrykkelig oppfordring av president Gottwald på den dag han ble valt.)

3. Jeg minner ettertrykkelig om at Kirken ikke godtar oppfatninger fra partier og strømninger som har tendenser som strider mot Kirkens oppfatninger.

4. Kirken er rede til å støtte folket i dets strev for å oppfylle sine jordiske plikter, men den kan aldri sviakte sin misjon, som består i å skjelne det som tilhører Jesus Kristus fra det som ikke gjør det. Det er ut fra denne misjon at Kirken må peke på det onde, om det er opprett eller ei.

5. Jeg oppfordrer de troende til å adlyde den Hellige Far, erkebiskopen og hans prester. På den annen side minner jeg om at det er umulig å gi nøyaktige og konkrete direktiver for hver situasjon. Troen og den kristne samvittighet må være levende i de kristne selv. Det står til dem å bære det personlige ansvar etter den intellektuelle modenhet som den troende kristne har.

6. Følg nøyaktig og enda mer enn hittil den kristne lære og grunnsetningene for vår sosiale rettferdighet. Følg den Hellige Fars budskap!

Be for fedrelandet og for Guds rike i den slaviske verden! Formild Guds rettferd ved å gjøre bot for de fratjalne og de offentlige syndere! Vår hjelp er i Herrens navn!
† Joseph, erkebiskop.

Samtidig ble følgende budskap slått opp på kirkedørene i Praha:

Det erkebiskopelige kanselli i Praha.

Enhver organisasjon stoler på sine medlemmers disiplin. Det største parti i Tsjekkoslovakia, det kommunistiske, minner i sine forskrifter om at de nye medlemmer er nødt til å akseptere at det blir krevd en uavkortet disiplin av dem så snart de er innskrevet i partiet.

Det er derfor klart at den katolske Kirke likeledes må forlange en streng disiplin. Jesus Kristus har sagt om de ledende i sin hellige Kirke: «Den som hører dere, hører meg. Den som forakter dere, forakter meg.»

Teksten nevner enda den bestemmelse som ble tatt av biskopene 18. nov. 1947, 9. febr. og 3. mai 1948, og som forbyr katolske prester å ta på seg funksjoner i den politiske karriere, og fortsetter:

Trass i dette forbud har noen katolske prester stilt seg som politiske kandidater uten uttrykkelig tillatelse fra deres foresatte. Vi erklærer derfor disse prester for suspendert og dette uten unntak. De har ikke lenger rett til å lese messe og utøve de prestelige funksjoner. Denne suspensjon gjelder likeledes en prest fra bispedømmet Budejovice, Joseph Plojhar, som for tiden er sunnhetsminister. Det er også forbudt disse prester å tale i kirkelige forsamlinger.

Av dette ser en at kulturkampen er i full gang i Tsjekkoslovakia.

Fra redaksjonen:

Neste nummer av bladet utkommer om tre uker, d.v.s. torsdag 29. juli, olsokfesten.

Ekspedisjonen og forlaget er lukket resten av juli måned.

PARIS

Nedenstående «kjærlighetserklæring» til Paris er oversatt fra Raissa Maritains bok «We have been friends together» (fr. «Les grandes amitiées»), som ble skrevet i U.S.A. 1941, mens forfatterinnen oppholdt seg der under okkupasjonsårene.

* * *

Min elskeby! Jeg kan ikke skrive navnet ditt uten å bli grepet av inderlig lengsel og dyp sorg. Å du — som jeg kanskje aldri mer skal få se igjen, som jeg kanskje har forlatt for alltid.

*

Du som har nærret min sjel med sannhet og skjønnhet. Du som ga meg Jacques, og min gudfar Léon Bloy, og så mange dyrebare venner som gjorde livet rikt og strålende.

*

Du sorgens og kjærlighetens by. Hem kan vel med verdighet gi uttrykk for den smerte som er tilføyet deg. Til det trengtes en David eller en Jeremias.

*

Du stad som var vergeløs da du trengte å verges med denne verdens våpen, som ingen hadde kunnet smi for deg. Men udødelige og mektige stad for alle de kunstverkers skyld du har beriket verden med og alle helgeners skyld du har befolket himlen med. Du skjønnhetens symbol! Du kristendommens monument!

*

Også syndens by er du. Men hvem er vel uten synd? Å by — der det gode hadde makten over det onde, og sannhet over villfarelse. Du frihetens hovedstad.

*

Du hvis luft er så lett, hvis himmel er så bløt. Din delige symfoni av minnesmerker taler så diskret om din lange, tragiske og vidunderlige historie. St. Genevièves og St. Denis' stad. Psicharis og Péguys stad. Racines og Pascals, St. Vincent de Pauls og de barmhjertige søstres stad.

*

Du sete for ærefulle diktere og malere. Victor Hugos og Baudelaires by. Concorde og Champs Elysées by, der St. Thomas lærte og St. Ludvig styrte. Notre Dame's by!

*

Du kostelige juvel blant alt skjønt i verden. Hvilken konges eller hvilket befriet folks krone skal du pryde? Måtte det bli freds og rettferdskonge, visdommens og humanitetens folk. — Og måtte Gud snart løfte deg opp fra din dype fornedring!

(Ved Rikk Strandenes.)

KIRKEKAMPEN I POLEN

Av KAI MOSSIN

Helt siden kommunistene tok makten i Polen har de vært bestemte på å knuse kirken og dens makt over folket, men da så og si hele folket er katolsk, har de måttet gå meget forsiktig til verks. De måtte vente til de hadde all makten i hendene før de la kortene på bordet.

Kommunistene planla en vedvarende «nervekrig» med enkelte overgrep hvorved de håpet å kunne skremme presteskapet samt svekke kirkens innflytelse. Men som regel etter ethvert overgrep ga partilederne ordre om en forsoningspolitikk som ble ført samtidig med at de benyttet enhver mulighet for å svekke folkets motstand mot Staten.

Etter Mikolajczyks flukt og all legal politisk opposisjon opphørte ble kirken den eneste forsvarer av personlige og borgerlige rettigheter. Dette ansporet selvfølgelig kommunistene til å foreta nye overgrep overfor kirkens menn.

Kommunistene hevder, selvfølgelig, at de ikke er motstandere av kristendommen, men de fråber seg kirkens innblanding i politiske forhold. Kommunistpartiets hovedorgan «Rzeczpospolita» retter voldsomme angrep på katolikken, som de anklager for å støtte «Stor-Britannien og USA's politikk» samt tjene «dollarimperialismens interesser» og derved opptre på en måte som er til skade for Statens interesser. Andre kommunistaviser hevder at Vatikanet er «Amerikaimperialismens marionett». I Seymen (det polske storting) retter flere av de deputerte voldsomme angrep på kirken, og selv statsminister Cyrankiewicz har truet med strenge represalier hvis kirken fortsetter med å stå i opposisjon til Regjeringen.

Kampen mot kirken føres ikke bare i tale og skrift. Ingen katolsk dagsavis er tillatt å utkomme, og de få katolske ukebladene kan ikke øke opplaget da de nektes større papirkvote. Alle katolske blad og tidsskrifter er underkastet meget streng sensur. Mange prester er arrestert. Flere av dem var innblandet i politiske rettssaker og er dømt til lange fengselsstraffer av militære domstoler. To prester er også dømt til døden for «å ha handlet i strid med Statens interesser». I fjor sommer ble en rekke prester arrestert og anklaget for å ha gitt for mange opplysninger til Kardinal Griffin (den britiske katolske kirkes overhode), som var på besøk i Polen.

Kirken er imidlertid immun overfor trusler eller press. I september i fjor sendte de polske biskoper ut et hyrdebrev, hvori de protesterte mot overgrepene på de borgerlige rettigheter. Hyrdebrevet tok også avstand fra presse- og boksensuren. Biskopene rettet også en brennende appell til de polske kristne «å beskytte ungdommen mot kommunismens farer».

Senere, for å finne en motvekt mot kirkens innflytelse, dannet Regjeringen en tvungen ungdomsorganisasjon, «Tjeneste for Polen», etter mønster av Hitler-Jugend og Komsomol (den russiske ungdomsorganisasjonen). I juli i år vil alle polske ungdomsorganisasjoner og studentforeningene stå tilsluttet «Tjeneste for Polen», som skal ledes av medlemmer av den kommunistkontrollerte «Den Kjempende Ungdoms-Union».

For tre uker siden ble et nytt hyrdebrev lest i alle kirkene i Polen. Hyrdebrevet var undertegnet av den

katolske kirkes overhode, Kardinal Hlond, Kardinal Prins Sapieha samt 21 erkebiskoper. Biskopene fordømte i sterke ordelag den kommunistiske doktrine og hevdet at «doktrinens materialistiske læresetninger fostret hat, ignorerer Guds bud og den kristne morals prinsipper». «Kirken vil aldri erklære seg enig i en ukristelig oppdragelse av den polske ungdom.» Hyrdebrevet sluttet med en appell til ungdommen «å stille seg uimottagelige overfor flommen av materialistisk propaganda og litteratur».

Slike oppriktige erklæringer har gjort et dypt inntrykk hos det polske folk. Det beste bevis på at dette er riktig viser regjeringspressens voldsomme reaksjon. Kommunistene stempler Hyrdebrevet som «provokatorisk» og anklager biskopene for å skape uenighet i landet samt lamslå folkets vilje til samarbeid. Det framgår av pressen at kommunistene nå planlegger et nytt framstøt mot kirken, et framstøt som sikkert ikke vil være så forsiktig anlagt som tidligere.

Kirkekampen i Polen har langt fra nådd høydepunktet, men kommunistene har rett når de betrakter kirken som «den siste fiende». Den polske kirke er i dag den siste forsvarer av frihetsbegrepene og de personlige rettigheter.

(«Vårt Land».)

Stiklestadferden

I nummer 23—24 av «St. Olav» kunne en lese om visse reisevansker med hensyn til årets Stiklestadferd. Det kan nå meddeles at disse er overvunnet. Ferden foregår med busser som ifjor, og dermed håper jeg at de som allerede hadde bestemt seg til å være med, men på grunn av reisevanskene var blitt skremt, ikke lenger har noen betenkelighet. Ferden fram og tilbake koster tolv kroner for voksne og det halve for barn.

Det er å ønske at mange trossfeller finner vegen til vårt lands minnerikeste sted også i år. Vel kan en feire Olsokdagen også i sin egen by eller bygd. Men å gjøre det på det sted hvor vår helgenkonge har ofret sitt liv for den katolske tro, for den hvite Krist og for sitt kjære folks selvstendighet, er idealet. Å slutte opp om den årlige valfart til Stiklestad er ikke et privilegium for Trondheims menighet, det er en æressak for alle trossfeller i landet. Det vakre St. Olavs kapell på Stiklestad retter sin appell til oss alle. Påmelding må skje til undertegnede snarest. Velkommen!

S. Hünen SS. CC.,
sokneprest i Trondheim.

Sommereens akademikerstevne

Programmet for akademikerstevnet som arrangeres av Katolsk Studentlag i tiden 27. juli til 5. august i Kristiansand er nå endelig fastlagt.

Som tidligere meddelt er stevnets hovedtanke «Moderne katolsk tanke i forhold til nordisk åndsmiljø». Katolsk Studentlag har sikret seg en rekke utmerkede fordragsholdere til kongressen, som sikkert vil ha meget å gi de ca. 120 deltakere fra ulike land som allerede har tegnet seg. Hver dag vil det bli holdt et foredrag med påfølgende diskusjon som vil bli ført gruppevis. Innledere og innledninger er som følger:

Pater F. Thorn O. P., Norge: Den katolske Kirke og nordisk protestantisme; universitetsstipendiat Daniel Haakonson, Norge: Kristne og ikke-kristne tanker om ekteskapet og familien; lektor Ludvig Wollnick, Norge: Ateistisk humanisme og autoritetsproblemet; dr. philos. Jarl Gallén, Finland: Filosofiundervisningen ved de nordiske universiteter; fil. mag. Gunnel Vallquist, Sverige: Liturgiens plass i den katolske renessanse; cand. mag. Elsebeth Kieler, Danmark: Katolsk livssyn og nordisk folkekarakter; stud. polit. Inger Hedemark, Danmark: Katolisisme og nordisk demokrati.

Til det ordinære dagsprogram hører videre betraktning, messe og kompletorium. Ettermiddagen er først og fremst disponert til utflukter, samtale, samvær etc. Det vil således bli god anledning for deltakerne til å få rikelig avspenning i Kristiansands naturskjønne omegn.

Olsokdagen er stevnet henlagt til St. Josephsøstrenes idylliske landsted ved Mandal. Om formiddagen vil det bli pontifikalmesse med preken av Hs. Høyærv. biskop, dr. Mangers, og om aftenen samles deltakerne til Olsokfest med bål i haven. I tillegg til dette vil det arrangeres en rekke småturer i Sørlandets skjærgård.

Selv om komitéen har hatt mange vansker å stri med, skulle man på det nåværende tidspunkt med god grunn kunne håpe at stevnet vil bli en like stor suksess som fjorårets kongress i Vadstena.

L.

KORSTOG MOT KOMMUNISMEN

Kominform har sagt klart fra: «På Balkan fins ingen plass for den katolske kirken».

I Ungarn fins det imidlertid en kirkefyrste som ikke uten videre lar seg slå av marken, det er kardinal Josef Mindszenty, og han har gått til et korstog mot sigden og hammeren som i det lange løp vil koste blod, — iallfall for ham selv.

Kardinalen er 56 år, asketisk til vanvidd. Når hans venner kommer til middag hos ham må de gå ut og spise seg mette etterpå. I 1944 satt han i nazistenes fengsel, nå er han ute og frister skjebnen på ny. I forrige uke braste han for alvor sammen med kommunistlederen Matyas Rakosi, fordi denne utstedte ordre om at den katolske kirkes 4813 skoler skulle nasjonaliseres. Kardinalen ga ordre til sin hjord at den ikke skulle høre på regjeringens radio, ikke lese dens aviser, og i et offentlig manifest erklærte han:

«Til dette folks bitre skjensel må det sis at løgn, be-
drageri og terror aldri trives bedre . . .»

Han kjørte selv sin gamle Alfa-Romeo omkring på bygdene i rasende fart, fra det ene masse møte til det andre. Det kommunistiske politiet rev ned høyttaleranlegget hans, derfor skaffet han seg høyttaler på bilen. Regjeringen utstedte forbud for folket mot å høre på ham, men kardinalen trekker folkemasser på 45 000 mennesker hvor han viser seg.

Ikke desto mindre ble skolene nasjonalisert. Det var ingen ting å gjøre ved det, men kardinalens svar var iallfall rungende: På hans ordre ringte alle landets kirkeklokker et femten minutters rekviem. Det ga støtet til store massedemonstrasjoner og mengden ropte:

Vent og se! Fra nå av lærer vi våre barn opp hjemme!

(«Dagbladet».)

PILGRIMSSTRAUM

DET VALL EIN SEKELLANG PILGRIMSSTRAUM

TIL LÆKJING VED OLAVS SKRIN.

DER FANN DEI SONGGRUNN FOR HJARTEDRAUM

OG BALSAM FOR SKADEN SIN.

BED FOR OSS ARME, DU SOM HAR HERRENS YNDEST

(Fra Heming H. Skres kantate til Olavs-jubileet 1930)

Lektor frk. Antonie Tiberg 70 år

Det er enda noen uker til den 28. juli, men dette er siste fristen for vårt blad til å rekke fram med våre lykkønskninger ante festum når lektor frk. Tiberg den dagen kan feire sin 70 års fødselsdag.

Lektor Tibergs navn er kjent langt utenom den krets vi er vant til å ferdes med henne i. Som lærer og skolepedagog, først i småskolen og siden i den høyere skole, har frk. Tiberg ved sitt energiske og omfattende virke kommet til å innta en posisjon som trass i den altfor tidlige avskjed med skolen, står urokket. Ved siden av sin utrettelige oppofrelse for sine mange elever gjennom undervisningsårene, har lektor Tiberg rukket å få unna en rekke litteraturhistoriske arbeider. Vi kan nevne hennes utgiving av Ragnhild Jølsens etterlatte arbeider (1908), de to dyktige biografier «Ragnhild Jølsen i liv og diktning» (1909) og «Amalie Skram som kunstner og menneske» (1910). Dertil kommer hennes omfangsrike medarbeiderskap innen skolelitteraturen. Det måtte derfor regnes som et stort tap for den norske skole da lektor Tiberg enda i sine beste produksjonsår på grunn av øyensykdom måtte si farvel til lærergjerningen og sterkt begrense sitt vitenskapelige arbeid.

Ikke desto mindre har Kirken nytt godt av hennes viten og offervilje ikke bare i den første tiden etter hennes overgang til Moderkirken i 1931, men like inntil de siste år. Trass i sin sykdom har frk. Tiberg slitt seg gjennom oppgaver som Kirken hadde nok av for en dyktig filolog og apostolisk sjel som henne. Da nyutgaven av Det Nye Testament ble utgitt av Det Apostoliske Vikariat i 1938 og «Bibelhistorie for katolske skoler og heim» i 1942, hadde lektor Tiberg stått sterkt med i arbeidet, men ville helst holde sitt navn i bakgrunnen. Vi kan gjenta «St. Olav»s ord til hennes 60 års dag at «ellers også f. eks. i skolen — har såvel vikariatet som de enkelte prester nydt godt av hennes rike innsikt, kunnskap og erfaring. Og mange er de som på forskjellig vis har følt hennes varme hjertelag.»

«St. Olav», som selvfølgelig også har hatt gleden å motta verdifulle bidrag fra lektor Tiberg og fritt har kunnet søke hennes konsultasjon, vil være den første til å bringe den høytfortjente jubilant sine varmeste lykkønskninger til 70 års dagen. Men bak vår hilsen vet vi at alt og alle som representerer Moderkirken i Norge står i dyp og ekte takknemlighet. Til hennes hjem i Tidemandsgt. 43 C vil tegn på hengiven oppmerksomhet sikkert strømme rikelig inn.

Måtte da det øyne ikke kan se, hjertet så dypere føle!

Frk Helga Halvorsen

en av de eldste konvertitter av St. Olav, kan 9. juli feire sin 80 års dag. Hun ble opptatt i kirken julaften 1904 av mgr. Kjelstrup. Likeså grundig som hennes forberedelse til dette viktige skritt var, likeså grundig har hun siden praktisert Kirkens tro og lære, og med sine solide kunnskaper alltid vært parat til å forsvare den overfor enhver instans.

Frk. Halvorsen var utdannet som massøse på Ortopediske Institutt, og reiste i 1909 til Amerika. Hun ble snart

en meget søkt og velrenommert sykemassøse, og hun hadde sin virksomhet i flere av de største byene derover.

Men som hun står i sin beste arbeidskraft, full av interesse og virkefrang, ble hun slått ned av sykdom. Hun vendte da hjem til Norge — på rekreasjonsreise. Men det ble for alltid. I 11 år ble hun liggende til sengs, største parten av tiden på Vor Frue hospital. De tunge prøvelsens år formådde ikke å knekke hennes livsmot og viljekraft. Skjønt sykdommen hadde satt dype merker i hennes fysiske liv, seiret hennes sterke ånd til slutt. Hun fikk atter gå ut i livet og fikk sitt eget hjem, som hun, i mange år, tross stor invaliditet, har maktet å stelle eksemplarisk. Hun klarer nå ikke lenger å komme til Kirken, men hennes elskelige og vinnende vesen som strømmer enhver besøkende i møte og hennes trofaste kjærlighet til Kirken og troen er en levende preken om hvilken rik skatt det er å eie tilliten til «det ene nødvendige».

Hjertelige lykkønskninger vil strømme henne i møte på den store hedersdagen fra slekt, venner og trosfeller som ønsker henne en lys og velsignet livsaften.

S. Ø.

Bidrag til barnas ferieopphold

Som bidrag til barnas ferieopphold har St. Olavs sokneprestembete mottatt følgende beløp:

Frk. Ingri Suleng kr. 25, frk. Marie Knutzon kr. 50, M. Olafsen kr. 10, fru Helga Løvland kr. 50, M. M. kr. 30, H. Barra kr. 50, fru Sørlye kr. 20, fru Ellen Marie Wiskott kr. 20. Tidligere innkommet kr. 785. Tilsammen kr. 1040.

Hjertelig takk!

St. Olavs sokneprestembete, Oslo.

Pastor F. J. Fishedick.

UTLANDET

ITALIA. *Katolsk speiderleir i Assisi.* En stor internasjonal katolsk speiderleir holdes i Assisi i dagene 7.—16. september. Den 8. september holdes høytidelig gudstjeneste i St. Fransbasilikaen der Kirkens storpenitentiar kardinal Canali forretter. Den 11. september drar speiderne til Rom der den Hellige Far vil celebrere midnattsmesse på Petersplassen. Dagen etter vandrer speiderne til fots til Castel Gandolfo, pavens sommersted, der de vil bli mottatt i audiens.

SVEITS. *Tusenårsjubileum.* Det sveitsiske benediktinerkloster Einsiedeln kan i år feire 1000 årsdagen for sin grunnlegging. Klosteret har gjennom seklene vært et av de betydeligste arnesteder for katolsk liv og kultur i Sveits og er fremdeles et berømt valfartssted. Klosterkirken i sin nåværende skikkelse er et arkitektonisk mesterverk.

SVERIGE. Vatikanet er blitt innbudt til den internasjonale Røde-Kors kongress som skal holdes i Stockholm 20.—30. august.

VATIKANET. *Vatikanets gendarmar i jeeps.* For å «motorisere» de få squadroner de vatikanske gendarmar utgjør som står for vaktholdet ved de ekstraterritoriale bygninger, vil der fra nå av bli gjort bruk av jeeps. De ekstraterritoriale bygninger består av skoler og kontorer som tilhører Vatikanet, men ligger i byen Rom og uten å stå under Roms jurisdiksjon. Vår hjemmelskilde vil vite at Ungarn for en tid siden tilbød Vatikanet hester til bruk for gendarmene. Vatikanets politimyndigheter takket for tilbudet, men bemerket at de foretrakk jeeps!

Den pavelige garde som her er tale om, utgjør f. t. 150 mann. Dette er toppstyrken. Sveitsergarden derimot som fullmobilisert skulle telle 120 mann, har f. t. bare 71 i tjeneste.

En minnes uvilkårlig Stalins spørsmål til Laval da denne ba marskalken gjøre det lettere for ham i forholdet til den Hellige Stol: «Paven — hvor mange divisjoner har han?»

Den katolske biskop fra Litauen, Matulionis av Kaiserdorys, er død i russisk fangenskap, meldes det ad illegale veier til den litauiske hjelpeorganisasjon i Amerika. Biskop Matulionis ble arrestert av hemmelig russisk politi i fjor og sendt østover.

Han hadde to ganger tidligere vært i russisk fangenskap. Første gang i 1929, da han tjenstgjorde som litauisk prest i Leningrad. Han satt fengslet i tre år. Her i fengslet ble han i hemmelighet viet til biskop. Senere ble han utvekslet med 14 kommunister som satt fengslet i Litauen.

(«Vårt Land».)

POLEN FORBEREDER CHOPINS HUNDREÅRS DAG

Warzawa (Kipa).

I Polen treffer en i øyeblikket forberedelser til å minnes hundreårsdagen for den store polske musiker Chopins død. Ifølge testamentarisk bestemmelse ble Chopins hjerte etter hans død bisatt i Hellig Kors Kirken i Warzawa, hvor det til stadighet befinnes seg. Imidlertid har kirken lidd betydelig skade under kampene i Warzawa i 1944, hvor tyskerne underminerte kirkens fundamenter, men i de siste to år har en arbeidet med å restaurere bygningen, og en regner med at kirken vil være ferdig til hundreårsdagen.

Fra Kierkegaard til Sartre

Magister Olaf Pedersen: «Fra Kierkegaard til Sartre»; Arne Frost-Hansens Forlag, København 1947.

I sitt forord til denne betydelige boken nevner forfatteren at den «er skrevet under inntrykket av den begynnende reaksjon mot Sartres filosofi for å vise at eksistensproblemet ikke er utdebattert med den franske tenkers lettkjøpte system, og at det ikke bør tas av dagsordenen fordi dette spesielle system bryter sammen».

Dette er en meget riktig holdning. Selv om Sartres filosofi er karakterisert som tidens motefilosofi, ville det være å svikte vår egen samtid om man la hans skrifter til side som utrangerte modejournaler for tanken og nonchalant betraktet hans produkter som filosofisk konfeksjonsvare. Magister Pedersen kan alt i mai 1947 — forordets datum — fastslå sammenbruddet. Det er siden stadig blitt bekreftet. I Sartres eget hjemland, Frankrike, har ikke bare de filosofiske kritikere gått kvalme av hans eksistensialisme, men den gode smak er i ferd med å gjenopprettes også i de bredere intellektuelle lag.

Ikke desto mindre må enhver som har interesse for åndslivet i dag, ta et saklig kritisk standpunkt til Sartre om ikke for annet så fordi han har tonet fram i eksistensialismens navn. Den eksistensielle bekymring angår oss alle. Hva er det å være? Er der håp om å kunne virkeliggjøre vår eksistens til noe positivt, eller skal vi maktesløst strande mot det store massive og ugjennomtrengelege mørke som verden omkring oss kan synes å by. Om Sartres med sitt «l'en-soi»-begrep ikke ser noen mulighet til å løsrive seg fra «den store kvalme», som er omverdenen, og bygge seg en positiv etikk, så er der en sunnere og lysere eksistensialisme som må lokke det tenkende menneske. I et kritisk oppgjør med Sartre er det umulig ikke å møtes med denne lysere form, og derfor blir også magister Pedersens analyse for leseren et opp-

gjør hvor han selv blir engasjert og vinner over pessimismen.

Å anmelde nærværende bok, er det samme som å anbefale den uforbeholdent og varmt. Det er en ganske gedigen oppgave forfatteren har tatt på seg. I grunnen er titelen «Fra Kierkegaard til Sartre» altfor beskjeden og utilstrekkelig. Faktisk er der en linje trukket like fra Platon til i dag, ikke som en filosofiens historie, men som den særlige del av ontologiens som gjelder menneskets *raison d'être*. Det ville derfor være ukorrekt overfor forfatterens klare intensjon å ville påpeke historiske mangler i framstillingen. Men en følelse sjenerte iallfall undertegnede leser helt fram til s. 92: Hvorfor tok ikke forfatteren utgangspunktet i Sokrates, men gikk like ut fra Platon? Vel har Platon formidlet det vi vet om Sokrates' tanker. Men Sokrates står jo der, som det også nevnes av forfatteren siden, som eksistensialisten par excellence. Men her som i vurderingen av Heideggers «In-der-Welt-sein», beviser forfatteren at han har alt «under full kontroll». S. 63 leser man om Heidegger som har følt «at døden er menneskets eneste mulighet». Noen sider lenger ute (s. 66) skriver forfatteren: «Tiden er for Heidegger ikke «noe» der kommer utenfra og påtvinger mennesket sine lover. Tiden er selve det eksisterende menneske, der på en gang i sin endelighet ser sin død i møte, men som også behandlende og virkende realiserer sine muligheter». Her stusser leseren over at «realiseringen» av den «eneste mulighet», som jo er døden, ikke straks føres opp som funnet i selvmordet. Men på siste side rettfærdiggjøres at dette stygge navnet ikke er nevnt når forfatteren spør: «Hvordan kan f. eks. Heidegger skildre menneskets avmektige endelighet og dødens sikre komme som noe tragisk, hvis det ikke skjer på bakgrunn av en religiøs forestilling om uendeligheten og det evige liv?» Nemlig: selvmord er ingen løsning av den eneste mulighet hos Heidegger.

Forfatteren behersker selvfølgelig, som den avgjorte representant for *philosophia perennis*, den skolastiske terminologi til fullkommenhet. Et eneste sted kan en her likevel stanse opp. I sin kritikk av eksistensfilosofiens metode når det gjelder eksistens-beviset, sier forfatteren (s. 118): «Men bevisstheten om å eksistere er ingen vitenskapelig visshet, fordi den angår et kontingent vesen.» Den enkeltes eksistens kan altså ikke brukes som basis for filosofien. — Men siden all vitenskap kun har en mening for nettopp de kontingente vesener som menneskene er, så er begrunnelsen ikke fyldestgjørende.

Når dette som her er nevnt, faktisk er det eneste en kan «stanse opp ved» når en leser magister Pedersens bok, kan en trygt legge alle forbehold til side når en klassifiserer den som et ypperlig stykke kritisk-filosofisk arbeid. Det er en bok som alle katolikker som vil være med i åndslivet i dag, absolutt bør lese. Den er på ingen måte skremmende vitenskapelig. Men samtidig som den helt ut er vitenskapelig, er den en delikatesse innenfor den filosofiske litteratur, som det katolske Danmark kan være stolt av å kunne lansere.

Denne raske anmeldelse kommer dessverre, om enn uforskyldt, altfor tett inn på den forestående akademiker-kongress i Kristiansand. Deltakerne burde ha lest boken på forhånd. Men for dem som ikke har rukket fram til den allerede, kan det sies at boken bare er på 120 sider og kan leses i et drag.

Ivar Hansteen Knudsen.

1. JULI: Nytt kvartal — nytt halvår

HUSK å fornye abonnementet! Beileilig å komme med som ny abonnent! (Se abonnementsbetingelsene side 2)

OLSOK 1948
STIKLESTAD

Pilegrimsfærd

29. juli

Ny publikasjon av
dr. theol. J. van der BURG:
HELGENDYRKELSE

Fåes på St. Olavs Forlag
Akersveien 5, Oslo

T. S. JACOBSEN
Begravelsesbyrå

Ullevålsv. 1, Oslo,
Tlf. 33 23 34 - 33 22 46
Privat 55 85 50 - 69 43 72

NORENBERG & CO. A/S

Margarinfabrikk

Oslo

Leverandør av den bekjente

«NOCO» margarin

HJEMMELAGET
ITALIENSK MAKARONI
G. Battistoni

Utsalg:
Bjordam kaffeforretning
Bygdø Allé 3 - Tlf. 44 80 81 - Oslo

HANS KARLSEN
MALERFORRETNING
Utfører all slags
malerarbeid.

Tordenskjoldsgt. 6 B.
Tlf. 41 07 76 — Oslo

Johan Olsen & Sønner

Murmester og entreprenørforretning

Kongensgt. 17, Oslo.

Etabl. 1896.

Telf. 42 50 85 - 42 52 23

J. L. NERLIEN A-S
NEDRE SLOTTSGT. 13 - OSLO
ALT I FOTO

NEBB er stedet for
alt elektrisk
Ø. Slottsgt. 8, Oslo Telefon 42 19 54

OSCAR J. HANSSEN

Haugesund

Brilleoptik — Fotooptik

Eivind Brosstad

Såpefabrikk
Telefon 42 67 04
Vognmannsgt. 8 - Oslo

Trykksaker — Protokoller
Kontorrekvisita

WITTUSEN & JENSEN A/S

Tlf. 42 18 80 (centralbord) - Oslo